הא לן והא להו . פי' רש"י לבני ארץ ישראל שצריכין שיעור חוץ לשלשה מחצות לא הוו יסורין של אהבה. ותימא דשיעור מחצות לא היה טוהג אלא בזמן שהיובל טוהג ובתי ערי חומה. וביומי האמוראים לא היה היובל טוהג כדאמרינן במסכת גיטין (פ"ד דף לו.) והיאך היה מדבר ר' יוחנן מדבר שלא היה טוהג בימיו . רש"י הא לן והא להו לענין טומאה שנזהרין בא"י ולא בבבל : **והאמר** רבי יוחנן דין גרמא דעשיראה ביר. פי' רש"י דלאדם חשוב כר' יוחנן מסתמא לא היו אלא יסורין של אהבה . ותימא דהא מסיק דהיכא דלא הוו ליה בנים כלל לא הוו יסורין של אהבה והרי כמה לדיקים שלא היו להם בנים (ה). ואין משום בעות ר' יוחנן כמי הוו ליה בעות בפ' בתרא דקדושין (דף עא:) וגרשה לפרש דהכי פריך והאמר ר' יוחנן דין גרמא וכו' אלמא מדהוה רגיל לנתם אחרים בכך ש"מ דהוו יסורין של אהבה. אבל איכו תנוי בכך שהלדיקים עמסם פעמים מעוניים ביסורין : *ה"ג **לא** כל אדם זוכה לשתי שלחנות . אבל אין לגרום לאין אדם זוכה דהא כמה לדיקים זוכין לשתי שלחנות כגון *רבי וכדאמרינן בפרק בתרא דהוריות (דף י:) : **דינא** בלא דינא. הרבה לדיקים יש שלוקין בגופם ובממונם אלא הם היו יודעים שלא היה נותן שבשא לאריסיה והיו רוצים לרמוז לו שלא יעשה עוד: **שלא** יהא דבר חוצץ בינו לבין הקיר . אבל מלתא דקביעא כגון ארון ותיבה אין זה הפסק. אבל מטה גראה שאין זה קבוע : **אלא** אימא סמוך למטתי . שלא היה עושה מלאכה עד שיתפלל . ורש"י פירש אפילו ללמוד שאסור ללמוד קודם תפלה. ולא ידעתי מנא ליה . אבל ראיה דשרי ללמוד קודם דלקמן בפרק שני (דף יד ב) אמרינן דרב מקדים ומשי ידיה ומברך ומתני פרקיה וקרי ק"ש כי מטא זמן ק"ש וכו' : **כל** הנותן מטתו בין לפון לדרום וכו'. ולא בין מזרח למערב ודוקא כשישן עם אשתו מפני שהשכינה מצויה בין מזרח למערב והיה הדבר גנאי לשכב אצל אשתו מפני התשמיש וכן משמע ומוכחי קראי : המתפלל

ש וקובר את בניו מוחלין לו על כל עונותיו אמר ליה רבי יוחנן בשלמא תורה וגמילות חסדים דכתיב °בחסד ואמת יכופר עון" חסד זו גמילות חסדים שנאמר °רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד" אמת זו תורה *שנאמר °אמת קנה ואל תמכור" אלא קובר את בניו מנין?תנא ליה ההוא סבא משום ר' שמעון בן יוחאי אתיא "עון עון" כתיב הכא "בחסד ואמת יכופר עון" וכתיב התם °ומשלם עון אבות אל חיק בניהם". א"ר יוחנן נגעים ובנים אינן יסורין של אהבה נגעים לא והתניא כל מי שיש בו אחד מארבעה מראות נגעים הללו אינן אלא מזבח כפרה?מזבח כפרה הוו, יסורין של אהבה לא הוו, ואב"א *הא לן והא להו ואי בעית אימא הא בצנעא הא בפרהסיא . בנים לא?היכי דמי אילימא דקבור להו ומתו והא *א"ר יוחנן דין גרמא דעשיראה ביר?אלא הא דלא הוו ליה כלל והא דהוו ליה ומתו . רבי חייא בר אבא חלש, על לגביה ר' יוחנן, א"ל חביבין עליך יסורין?א"ל לא הן ולא שכרן א"ל הב לי ידך, יהב ליה ידיה ואוקמיה . ר' יוחנן חלש, על לגביה ר' חנינא א"ל חביבין עליך יסורין?א"ל לא הן ולא שכרן א"ל הב לי ידך יהב ליה ידיה (ה) ואוקמיה אמאי, לוקים ר' יוחנן לנפשיה אמרי *אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. רבי *אליעזר חלש, על לגביה רבי יוחנן חזא דהוה קא גני בבית אפל, גלייה לדרעיה ונפל נהורא חזייה דהוה קא בכי ר' *אליעזר א"ל אמאי קא בכית אי משום תורה דלא אפשת *שנינו אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים" ואי משום מזוני, לא כל אדם זוכה לשתי שלחנות, *ואי משום בני, דין גרמא דעשיראה ביר, א"ל להאי שופרא דבלי בעפרא קא בכינא, א"ל על דא ודאי קא בכית ובכו תרוייהו, אדהכי והכי, א"ל חביבין עליך יסורין? א"ל לא הן ולא שכרן, א"ל הב לי ידך, יהב ליה ידיה ואוקמיה. רב הונא תקיפו ליה ארבע מאה דני דחמרא, על לגביה רב יהודה אחוה דרב סלא חסידא ורבנן ואמרי לה רב אדא בר אהבה ורבנן, ואמרו ליה לעיין מר במילתיה, אמר להו ומי חשידנא בעינייכו?אמרו ליה מי חשיד קב"ה דעביד דינא בלא דינא?אמר להו אי איכא מאן דשמיע עלי מלתא לימא, אמרו ליה הכי שמיע לן דלא יהיב מר שבישא לאריסיה אמר להו "מי קא שביק לי מידי מיניה, הא קא גניב ליה כוליה?"אמרו ליה היינו דאמרי אינשי בתר גנבא גנוב וטעמא טעים, אמר להו "קבילנא עלי דיהיבנא ליה, "איכא דאמרי הדר חלא והוה חמרא ואיכא דאמרי אייקר חלא

ת ואיזהו בדמי דחמרא : תניא אבא בנימין אומר על שני דברים הייתי מצטער כל ימי על תפלתי שתהא לפני מטתי ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום מאי לפני מטתי? אילימא לפני מטתי ממש והאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא ריב"ל המתפלל שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין הקיר שנאמר °ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל "לא תימא לפני מטתי אלא אימא סמוך למטתי, "ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום" דא"ר חמא ברבי חנינא אמר רבי יצחק כל הנותן מטתו בין צפון לדרום הויין ליה בנים זכרים שנאמר °ויצפונך תמלא בטנם ישבעו בנים" רב נחמן בר יצחק אמר אף אין אשתו מפלת נפלים כתיב הכא "וצפונך תמלא בטנם" וכתיב התם °וימלאו ימיה ללדת והנה תומים בבטנה" :

ת תניא אבא בנימין אומר דשנים שנכנסו להתפלל וקדם אחד מהם להתפלל ולא המתין את חברו ויצא טורפין לו תפלתו בפניו שנאמר °טורף נפשו באפו הלמענך תעזב ארץ" ולא עוד אלא שגורם לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר °ויעתק צור ממקומו" ואין "צור" אלא הקב"ה שנאמר °צור ילדך תשי" ואם המתין לו מה שכרו? אמר יהושע לא מציע שהיה לו בנים ולא משום בעות •

וכנים . קא סלקא דעתיה הקובר את בניו : **אלבע מרלות** . שלא ותולדתה בהרת ותולדתה . בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל . שאת כלמר לבן שניה לה בקרום בילה : **הא לן והא להו** . בא"י שערי חומה מקולשות בה ומצורע טעון שיעור חומה להן אינן יסורין של אהבה (ג). בבל שאין טעונין שיעור והן מזבח כפרה הוו יסורין של אהבה : **בלנעא** . תחת בגדיו : **דין גרמא דעשיראה ביר** . זה עצם של בן עשירי שמת לו : **ביר** . כמו בר ולר עצם בא*פחות מכשעורה ממנו (ג) בסודרו סא מלעגמת נפש . וגברת רבא בר"י לא בתו לו יסורין שאינן של אהבה: **דהוו לה בנים ומתו** . הוו להו יסורין של אהבה שהתבלות מכפרת על עונותיו: **גלייה** . ר' יוחנן לדרעיה : **ונפל נהורא** . שהיה בשרו מבהיק שיפה היה מאד כדאמרינן בב"מ בהשוכר את הפועלים(דף פד:):**לי משוספורה** . שלא למדת הרבה כרצונך : **אמר המרבה ואמר המעטים** .לענין קרבנות שנויה בשלהי מנחות (דף קי.) לאמר ובעולת בהמה? ריח ניחוח" ובמנחה? ריח ניחוח" ללמדך שאחד המרבה וכו': **לי משוס מווני** . שאיכך עשיר : **על דא ודאי קא בכים** . על זה ודאי יש לך לבכות: **דני**. חביות: **מקיפו**. החמילו: **ליעיין מר במילתיה** . יפפשם במעשיו : **לי לימא דשמיע עלי מילתא לימא** . אם יש בכם שמעו עלי דבר שאני צריך לחזור בי יודיעני: **שביקא**. חלקו בזמורות הגפן שחותכין מהן בשעת הזמיר ותקן (בב"מ דף קג.) כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים . שריגים מתרגמינן שבשין (בראשית מ): **מי שביק לי מידי מיניה** . וכי אינו חשוד בעיניכם שהוא גוזל לי הרבה יותר מחלקו : **בתר גנבא גנוב כו'** . הגונב מן הגנב אף הוא טועם טעם גנבה : **סמוך למטתי** . כל ימי נזהרתי שלא לעשות מלאכה ושלא לעסוק בתורה כשעמדתי ממטתי עד שאתקרא ק"ש ותתפלל : **לפון לדרום** . ראשה ומרגליותיה זה לפון וזה לדרום. וברלה בעיני שהשכינה במזרח או במערב לפיכך נכון להסב דרך תשמיש לרוחות אחרות : **ולפונך** . לשון לפון וסיפיה דקרא "שבעו בנים": **סמלא בטנם** . סמלא ימי הריונם : **מורף נפשו באפו**. לך אומר אשר גרמת לך לטרוף את נפשך בפניך ומה היא הנפש זו תפלה כמו שנאמר ואשפוך את נפשי לפני ה' "(ש"א א) : **הלמענך תעזב ארץ** . וכי סבור היית שבשבילך שילאת (ד) תסתלק השכינה ויעזוב את תבירך המתפלל לפניו : לוח

מסורת הש"ס

יז א מיי' פ"ז מה"ל בית הבחירה הל' ט טוש"ע או"ח סי' ג' סעיף 1 וכסימן ר"מ סעיף יז :

יח ב מיי' פ"ה מהלכות תפלה הלכה ו סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן ל' סעיף כא :

יט ג מיימוני פ"ו מה' תפלה ד טוש"ע או"ח סימן פ"ט סעיף 1 :

[ע"ג ד ב תוה"ד דכתיב כו']

כ ד מיי' פ"ט שם הלכה יא סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן ל' סעיף טו :

[וכ"ה במס' דרך ארץ זוטא פ"ד]

[בבא מציעא פה א]

רב נסים גאון

△ דין גרמא דעשיראה ביר. פרשו רבי' שריריא ורבי' האיי המורו ז"ל ר' יוחנן קבר י' בנים זכרים וכי השיריי שבהן נפל לתוך יורזה גדולה שהיתה רותחת ריתוחה קשה וחזק ונמס בשרו ונמק נפל ר' יוחנן עצם של אצבע קטנה שלו וצררה בסדינו והי' מנחם בה אחרים ואית דאמרי כי נשאר לו בן אחד ושמו ר' מתנה ושינהו מארץ ישראל לבבל ללמוד תורה לפני שמואל :

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לא כו' . אין אדם זוכה כו' . עי' שבת דף נה ע"ב תוס' ד"ה לכנעה :

* ואם ההוכחה משום צדקות גם מי שלא היו לו כלל יהא בגדר יסורין של אהבה

נושא

נגעים / ובנים דברי ר' יוחנן דנגעים ובנים אינם יסורין של אהבה

מבנה

◇ קושיות על הנ"ל

נושא/מבנה

△ רבי... חלש מעשים שנחלו רבנים שונים ונכנס רב אחר לבקרו ושואלו: "חביבין עליך יסורין"

מבנה

"אי" שלבים לברר למה ר"א בכה

נושא

מעשה שהחמיצו ד'מאה חביות יין של ר' הונא ובירור למה זה קרה

נושא/מבנה

◇ ברייתות של אבא בנימין

ברייתא I ב' דברים שאבא בנימין הקפיד לשמור עליהם

1. לא לעסוק במלאכתו לפני תפילת שחרית

2. מיקום מטתו שיהא צפון דרום

ברייתא II מי ששיים תפילתו קודם חברו חייב להמתין לו ולא להשאיר אותו לבד בבית הכנסת

ברייתא III ראיית מזיקין

ברייתא IV תפילתו של אדם נשמעת רק בבית הכנסת

* הסבר הסוגריים: אינם לשם דילוג אלא להצמיד שאלת "חביבין עליך..." להראות דמיון מעשה זה לאלו שקדמוהו

[ועיין תוס' נדה ח. ד"ה ואמר]

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואוקמיה ואמאי לא לוקים ר"י לנפשיה :

(ב) רש"י ד"ה הא לן וכו' הא לכה בבבל שאין טעונין שיעור הוו מזבח כפרה ויסורין של אהבה :

(ג) ד"ה דין גרמא וכו' מכשעורה ממנו שאינו ממעמ' כמגע והיה מטמא קשור בסודרו לעגמת :

(ד) ד"ה לעמתך מ"ש ובמתת מציך תסתלק השכינה :

(ה) תוס' ד"ה והאמר וכו' שלא היו לכם בנים וכן

כעורון ערך גרס פי' לותו עצם שן הוה דאמת דאיתיא מעמא וכ"כ הרב"ס בב"ב קנז. ויי"מ כיר סעודת הבנלאה לאבל

[לקמן מד ומ"ב]

ב"ב דף קנז.